Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 5ης Σεπτεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) – Οδηγία 2006/112/ΕΚ – Απαλλαγές – Άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ΄ – Διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων – Έννοια – Συνταξιοδοτικό ταμείο – Συγκρισιμότητα με οργανισμό συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) – Επενδυτικός κίνδυνος τον οποίο φέρουν οι ασφαλισμένοι – Έκταση – Αναγκαιότητα σύγκρισης με συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο θεωρείται από το οικείο κράτος μέλος ως αμοιβαίο κεφάλαιο»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-639/22 έως C-644/22,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τις οποίες υπέβαλε το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland, Κάτω Χώρες), με αποφάσεις της 5ης και της 6ης Οκτωβρίου 2022, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 12 Οκτωβρίου 2022, στο πλαίσιο των δικών

X (C-639/22),

Stichting BPL Pensioen (C-643/22),

Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL) (C-644/22)

κατά

Inspecteur van de Belastingdienst Utrecht (C-639/22, C-643/22 και C-644/22),

και

Fiscale Eenheid Achmea BV (C-640/22),

Y (C-641/22)

κατά

Inspecteur van de Belastingdienst Amsterdam (C-640/22 και C-641/22),

και

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (C-642/22)

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

κατά

Inspecteur van de Belastingdienst Maastricht (C-642/22),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο, πρόεδρο τμήματος, O. Spineanu-Matei (εισηγήτρια), J.-C. Bonichot, S. Rodin και L. S. Rossi, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Lamote, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Οκτωβρίου 2023,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– τα X, Y, Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten και Stichting BPL Pensioen, εκπροσωπούμενα από την K. R. Carton, τον E. M. van Kasteren και τον J. P. A. Vermeer, belastingadviseurs,

– τα Fiscale Eenheid Achmea BV και Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), εκπροσωπούμενα από τους U. N. C. Boy και G. J. van Norden, belastingadviseurs,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. K. Bulterman, την A. Hanje και τον J. Langer,

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις D. Elkan, J. F. Kronborg και C. A.-S. Maertens,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Jokubauskaitė και τον W. Roels,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαρτίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ 2006, L 347, σ. 1) (στο εξής: οδηγία ΦΠΑ).

2 Οι υπό κρίση αιτήσεις υποβλήθηκαν στο πλαίσιο έξι ένδικων διαφορών και συγκεκριμένα, πρώτον, μεταξύ του X, επαγγελματικού συνταξιοδοτικού ταμείου υποχρεωτικής ασφάλισης στην υπόθεση C-639/22, και των Stichting BPL Pensioen και Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), κλαδικών συνταξιοδοτικών ταμείων στις υποθέσεις C-643/22 και C-644/22 αντιστοίχως, αφενός, και του Inspecteur van de Belastingdienst Utrecht (ελεγκτή της φορολογικής υπηρεσίας της Ουτρέχτης, Κάτω Χώρες), αφετέρου, δεύτερον, μεταξύ της

Fiscale Eenheid Achmea BV, επιχείρησης η οποία παρέσχε υπηρεσίες σε κλαδικό συνταξιοδοτικό ταμείο, και του Υ, συνταξιοδοτικού ταμείου επιχείρησης στις υποθέσεις C-640/22 και C-641/22 αντιστοίχως, αφενός, και του Inspecteur van de Belastingdienst Amsterdam (ελεγκτή της φορολογικής υπηρεσίας του Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), αφετέρου, και τέλος, τρίτον, μεταξύ του Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, επαγγελματικού συνταξιοδοτικού ταμείου υποχρεωτικής ασφάλισης, και του Inspecteur van de Belastingdienst Maastricht (ελεγκτή της φορολογικής υπηρεσίας του Μάαστριχτ, Κάτω Χώρες) στην υπόθεση C-642/22, με αντικείμενο την εφαρμογή της προβλεπόμενης στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ απαλλαγής από τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) στα εν λόγω συνταξιοδοτικά ταμεία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία ΦΠΑ

3 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, της οδηγίας ΦΠΑ προβλέπει τα εξής:

«1. Στον ΦΠΑ υπόκεινται οι ακόλουθες πράξεις:

[…]

γ) οι παροχές υπηρεσιών, που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους από υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί με την ιδιότητά του αυτή».

4 Το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τις ακόλουθες πράξεις:

[…]

ζ) τη διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων, όπως καθορίζονται από τα κράτη μέλη».

Η οδηγία ΟΣΕΚΑ

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2009/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) (ΕΕ 2009, L 302, σ. 32) (στο εξής: οδηγία ΟΣΕΚΑ), ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη υπάγουν στην παρούσα οδηγία τους εγκατεστημένους στο έδαφός τους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (εφεξής “ΟΣΕΚΑ”).

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 3, ως ΟΣΕΚΑ νοείται ο οργανισμός:

α) ο οποίος έχει μοναδικό σκοπό να επενδύει συλλογικά σε κινητές αξίες ή/και σε άλλα ρευστά χρηματοπιστωτικά στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 50 παράγραφος 1, τα κεφάλαια που συγκεντρώνει από το κοινό, και των οποίων η λειτουργία βασίζεται στην αρχή της κατανομής των κινδύνων, και

β) του οποίου τα μερίδια, ύστερα από αίτηση των κομιστών, εξαγοράζονται ή εξοφλούνται, άμεσα ή έμμεσα, με στοιχεία του ενεργητικού του οργανισμού αυτού. Προς αυτές τις εξαγορές ή εξοφλήσεις εξομοιώνονται οι ενέργειες ενός ΟΣΕΚΑ που στοχεύουν στο να μην αποκλίνει αισθητά η χρηματιστηριακή τιμή των μεριδίων του από την καθαρή αξία του ενεργητικού τους.

Τα κράτη μέλη μπορεί να επιτρέπουν τη συγκρότηση των ΟΣΕΚΑ σε διάφορα επενδυτικά τμήματα.

[…]»

Το ολλανδικό δίκαιο

6 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο i, σημείο 3, του Wet houdende vervanging van de bestaande omzetbelasting door een omzetbelasting volgens het stelsel van heffing over de toegevoegde waarde (Wet op de omzetbelasting) [νόμου περί αντικατάστασης του υφιστάμενου φόρου κύκλου εργασιών από φόρο κύκλου εργασιών στο πλαίσιο του συστήματος του φόρου προστιθέμενης αξίας (νόμος περί φόρου κύκλου εργασιών)], της 28ης Ιουνίου 1968 (Stb. 1968, αριθ. 329), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, ορίζει τα εξής:

«1. Υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με κανονιστική πράξη της διοικήσεως απαλλάσσονται του φόρου:

[…]

i) οι ακόλουθες […] παροχές υπηρεσιών:

[…]

3° η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που έχουν συγκεντρωθεί από επενδυτικά κεφάλαια και εταιρίες επενδύσεων με σκοπό συλλογικές επενδύσεις».

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

7 Οι προσφεύγοντες των κύριων δικών στις υποθέσεις C-639/22 και C-641/22 έως C-644/22, ήτοι, αντιστοίχως, οι X, Y, Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, Stichting BPL Pensioen και Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), είναι ολλανδικά συνταξιοδοτικά ταμεία που χρησιμοποίησαν υπηρεσίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων τις οποίες παρέσχε διαχειριστής επενδύσεων εγκατεστημένος εκτός της επικράτειας των Κάτω

Χωρών. Στην υπόθεση C-640/22, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, Fiscale Eenheid Achmea, εταιρία ολλανδικού δικαίου, παρέσχε υπηρεσίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σε κλαδικό συνταξιοδοτικό ταμείο.

8 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν ενώπιον του rechtbank Gelderland (πρωτοδικείου Gelderland, Κάτω Χώρες), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο σε όλες τις μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη υποθέσεις, το ύψος του ποσού ΦΠΑ που υπολόγισαν οι ελεγκτές των φορολογικών υπηρεσιών της Ουτρέχτης, του Άμστερνταμ και του Μάαστριχτ (στο εξής: φορολογική αρχή) για τη χρήση των ανωτέρω αναφερόμενων υπηρεσιών διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Θεωρούν ότι τα συνταξιοδοτικά ταμεία που χρησιμοποίησαν τις εν λόγω υπηρεσίες ή στα οποία αυτές παρασχέθηκαν αποτελούν «αμοιβαία κεφάλαια» κατά την έννοια του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ. Συνεπώς, κατά τους προσφεύγοντες, η χρήση ή η παροχή των ως άνω υπηρεσιών τυγχάνει απαλλαγής, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, στοιχείο i, σημείο 3, του νόμου περί αντικατάστασης του υφιστάμενου φόρου κύκλου εργασιών από φόρο κύκλου εργασιών στο πλαίσιο του συστήματος του φόρου προστιθέμενης αξίας (νόμος περί φόρου κύκλου εργασιών), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης.

9 Από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι το ολλανδικό συνταξιοδοτικό σύστημα περιλαμβάνει τρεις πυλώνες, και συγκεκριμένα την εκ του νόμου βασική σύνταξη, τα συνταξιοδοτικά προγράμματα που δημιουργούν οι εργοδότες και τα συστήματα ατομικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης προαιρετικής συμμετοχής. Ο δεύτερος πυλώνας, ο οποίος διέπεται από τον Wet houdende regels betreffende pensioenen (νόμο περί συνταξιοδοτικών κανόνων, στο εξής: νόμος περί συντάξεων), περιλαμβάνει τα συνταξιοδοτικά ταμεία που δημιουργούν οι επιχειρήσεις καθώς και τα κλαδικά συνταξιοδοτικά ταμεία. Τα συνταξιοδοτικά ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης, κατά την έννοια του Wet verplichte beroepspensioenregeling (νόμου περί των συνταξιοδοτικών συστημάτων υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης), εμπίπτουν και αυτά, κατά το αιτούν δικαστήριο, στον δεύτερο πυλώνα.

10 Τα επίμαχα στις διαφορές των κύριων δικών συνταξιοδοτικά ταμεία είναι, στις υποθέσεις C-639/22 και C-642/22, επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης, στις υποθέσεις C-640/22, C-643/22 και C-644/22 κλαδικά συνταξιοδοτικά ταμεία, ενώ η υπόθεση C-641/22 αφορά συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο δημιουργήθηκε από συγκεκριμένη επιχείρηση.

11 Σε όλες τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι το συνταξιοδοτικό καθεστώς που εφαρμόζουν τα επίμαχα συνταξιοδοτικά ταμεία στηρίζεται σε «σύμβαση συνταξιοδοτικών παροχών», χαρακτηριστικό της οποίας είναι η καταβολή συνταξιοδοτικών παροχών σταθερού ποσού. Πρόκειται για το ένα από τα τρία είδη συμβάσεων που προβλέπει ο νόμος περί συντάξεων. Η εν λόγω σύμβαση διακρίνεται από τη «σύμβαση συνταξιοδοτικών εισφορών», η οποία προβλέπει προκαθορισμένες εισφορές που μετατρέπονται στη συνέχεια σε σταθερές ή μεταβλητές συνταξιοδοτικές παροχές, καθώς και από τη «σύμβαση συνταξιοδοτικού κεφαλαίου», στην οποία προβλέπεται ένα καθορισμένο κεφάλαιο το οποίο στη συνέχεια μετατρέπεται σε σταθερές ή μεταβλητές παροχές.

12 Τα συνταξιοδοτικά ταμεία υπόκεινται σε κρατική εποπτεία ως προς την εφαρμογή του δείκτη στρατηγικής κάλυψης, ο οποίος αφορά τη σχέση μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού τους και της τρέχουσας αξίας των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεών τους. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι ο δείκτης στρατηγικής κάλυψης και τα ίδια κεφάλαια του συνταξιοδοτικού ταμείου καθορίζουν τη χρηματοοικονομική κατάστασή του και, σε μεγάλο βαθμό, το ύψος των εισφορών

και της ενδεχόμενης μείωσής τους, καθώς και τις υπό όρους χορηγούμενες προσαυξήσεις στις συνταξιοδοτικές παροχές (τιμαριθμική αναπροσαρμογή) ή την ενδεχόμενη μείωση των εισφορών και των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

13 Το ύψος των καταβλητέων εισφορών καθορίζεται από το συνταξιοδοτικό ταμείο κατά τρόπο ώστε να καλύπτεται η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων που απαιτείται λόγω της αύξησης των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων, λαμβανομένων υπόψη επίσης και των προβλέψεων που αφορούν την απόδοση των επενδύσεων.

14 Η επιτροπή διαχείρισης ορισμένων συνταξιοδοτικών ταμείων, και συγκεκριμένα των επίμαχων στις υποθέσεις C-640/22, C-643/22 και C-644/22 συνταξιοδοτικών ταμείων, καθορίζει το ύψος των καταβλητέων σε αυτά εισφορών κατόπιν διαβούλευσης με τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων. Οι εισφορές καταβάλλονται από τον εργοδότη και παρακρατούνται εν μέρει από τον μισθό του εργαζομένου. Στην περίπτωση του συνταξιοδοτικού ταμείου Υ, το οποίο είναι το επίμαχο στην υπόθεση C-641/22, οι εισφορές καθορίζονται ξεχωριστά για κάθε ασφαλισμένο, αλλά το ύψος τους δεν μπορεί ωστόσο να υπερβαίνει ένα ανώτατο όριο. Στην υπόθεση C-641/22, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, μεταξύ των ετών 2014 και 2020, οι εργοδότες είχαν παράσχει εγγύηση έως του ποσού των 250 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο μπορούσε να χρησιμοποιηθεί προς συμπλήρωση των εισφορών σε περίπτωση που αυτές δεν επαρκούσαν για τη διασφάλιση των αναμενόμενων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Στις υποθέσεις C-639/22 και C-642/22, οι ασφαλισμένοι συνεισφέρουν βάσει των επαγγελματικών εισοδημάτων τους ή των κερδών της επιχείρησής τους.

15 Σε όλες τις υποθέσεις των κύριων δικών, εξαιρουμένης της υποθέσεως C-639/22, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές των επίμαχων συνταξιοδοτικών συστημάτων υπολογίζονται με βάση τις αποδοχές και τον αριθμό των ετών εργασίας κάθε εργαζομένου. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει συναφώς ότι το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών των επίμαχων στις εν λόγω υποθέσεις συνταξιοδοτικών συστημάτων μπορεί να υφίσταται μεταβολές. Το σχετικό ποσό μπορεί να αυξάνεται, παραδείγματος χάριν, σε συνάρτηση με την εξέλιξη του δείκτη τιμών καταναλωτή. Η επιτροπή διαχείρισης κάθε συνταξιοδοτικού ταμείου αποφασίζει για τη χορήγηση της προσαύξησης αυτής. Στην υπόθεση C-644/22, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η χορήγηση ενδεχόμενης προσαύξησης χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από την απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιεί το οικείο συνταξιοδοτικό ταμείο.

16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο του επίμαχου στην υπόθεση C-639/22 συνταξιοδοτικού συστήματος, η σύνταξη γήρατος καθορίζεται σε συνάρτηση με τον αριθμό των τριμήνων για τα οποία καταβλήθηκαν εισφορές. Πρόκειται για μια σύνταξη αναφοράς, το ποσό της οποίας μπορεί αυξηθεί σε σχέση με το προηγούμενο έτος από την επιτροπή διαχείρισης του συνταξιοδοτικού ταμείου, με βάση έναν ορισμένο μαθηματικό τύπο και εφόσον υπάρχουν επαρκή οικονομικά μέσα.

17 Στο επίμαχο στην υπόθεση C-641/22 συνταξιοδοτικό σύστημα, η επιτροπή διαχείρισης του συνταξιοδοτικού ταμείου αποφασίζει ετησίως, εφόσον το επιτρέπει η περιουσιακή κατάσταση του ταμείου, εάν και σε ποιον βαθμό θα χορηγηθεί προσαύξηση στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και τις συνταξιοδοτικές παροχές. Στο επίμαχο στην υπόθεση C-642/22 συνταξιοδοτικό σύστημα, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές προσαυξάνονται ετησίως κατά 2 %. Η επιτροπή διαχείρισης του συνταξιοδοτικού ταμείου μπορεί, ανάλογα με τη χρηματοοικονομική του κατάσταση, να αποφασίσει να χορηγήσει μεγαλύτερη προσαύξηση, η οποία χρηματοδοτείται εν μέρει από τις ασφαλιστικές εισφορές και εν μέρει από τα κέρδη του επενδυμένου κεφαλαίου.

18 Αντιστρόφως, ένα συνταξιοδοτικό ταμείο μπορεί να υποχρεωθεί να μειώσει το ύψος του ποσού των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και παροχών, όπως στην περίπτωση της υπόθεσης C-641/22, όσον αφορά τον συντελεστή κτήσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων για το έτος 2020. Τέτοιου είδους μειώσεις και αυξήσεις διέπονται από τον νόμο περί συντάξεων. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν μπορεί να χορηγηθεί προσαύξηση όταν η τιμή του δείκτη στρατηγικής κάλυψης βρίσκεται κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο. Συνεπώς, στην υπόθεση C-644/22, το συνταξιοδοτικό ταμείο ήταν σε θέση να χορηγήσει προσαύξηση μόνον το έτος 2009. Πέραν τούτου, λόγω της επιδείνωσης της χρηματοοικονομικής κατάστασής του, υποβλήθηκε ενώπιον της Nederlandsche Bank (Κεντρικής Τράπεζας, Κάτω Χώρες) σχέδιο εξυγίανσης, το οποίο προέβλεπε κατά 0,85 % μείωση των συσσωρευμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

19 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν τα επίμαχα στις υποθέσεις των κύριων δικών συνταξιοδοτικά ταμεία πρέπει να θεωρούνται ως «αμοιβαία κεφάλαια» δυνάμενα να τύχουν της προβλεπόμενης στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ απαλλαγής από τον ΦΠΑ.

20 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο, παραπέμποντας στις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144), της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), και της 9ης Δεκεμβρίου 2015, Fiscale Eenheid X (C-595/13, EU:C:2015:801), επισημαίνει ότι ένα συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο, όπως τα επίμαχα στις διαφορές των οποίων έχει επιληφθεί, δεν αποτελεί ΟΣΕΚΑ κατά την έννοια της οδηγίας ΟΣΕΚΑ μπορεί να θεωρηθεί, εντούτοις, ως «αμοιβαίο κεφάλαιο» κατά την έννοια του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, όταν διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά.

21 Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία ενός εκ των χαρακτηριστικών αυτών, και συγκεκριμένα ως προς την απαίτηση να φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι. Επισημαίνει ότι, κατά τη φορολογική αρχή, η οποία παραπέμπει συναφώς σε απόφαση του Hoge Raad (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Κάτω Χώρες), ο κίνδυνος που συνδέεται με τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν τα επίμαχα στις εκκρεμείς ενώπιόν του διαφορές συνταξιοδοτικά ταμεία, τον οποίο φέρουν τα μέλη τους, δεν είναι αρκούντως σημαντικός.

22 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι τα επίμαχα στις εκκρεμείς ενώπιόν του διαφορές συνταξιοδοτικά συστήματα δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα επίμαχα στις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144), και της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), όπως δεν είναι και με το επίμαχο στη μνημονευόμενη στην προδικαστική παραπομπή απόφαση του Hoge Raad (Ανωτάτου Δικαστηρίου) συνταξιοδοτικό σύστημα.

23 Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και παροχών στο πλαίσιο των επίμαχων στις διαφορές που εκκρεμούν ενώπιόν του συνταξιοδοτικών προγραμμάτων υπολογίζεται με βάση τα επαγγελματικά εισοδήματα και τον αριθμό των ετών εργασίας των ασφαλισμένων ή βάσει μιας σύνταξης αναφοράς.

24 Συνεπώς, αφενός, η υπό κρίση περίπτωση διαφέρει από εκείνη της απόφασης της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144), διότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τα επίμαχα ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου συνταξιοδοτικά δικαιώματα και συνταξιοδοτικές παροχές ουδόλως εξαρτώνται από την αξία των στοιχείων του ενεργητικού και την απόδοση των επενδύσεων των οικείων συνταξιοδοτικών ταμείων. Μολονότι το ύψος των εν λόγω συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και παροχών δεν

εξαρτάται άμεσα από την απόδοση των επενδύσεων, το αναμενόμενο ύψος του ποσού της σύνταξης δεν είναι εγγυημένο. Ο κίνδυνος μεταβολής της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού αντικατοπτρίζεται στον δείκτη στρατηγικής κάλυψης και, ως εκ τούτου, σε συνδυασμό και με άλλες παραμέτρους υπολογισμού, καθορίζει το αν και σε ποιον βαθμό μπορούν να χορηγηθούν προσαυξήσεις ή αν, αντιθέτως, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές πρέπει να περικοπούν. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η απόδοση των επενδύσεων και οι μεταβολές της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού αντικατοπτρίζονται στο ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών.

25 Αφετέρου, τα επίμαχα συνταξιοδοτικά προγράμματα στις διαφορές που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου διαφέρουν επίσης και από το συνταξιοδοτικό σύστημα το οποίο αφορά η απόφαση της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), στο οποίο το ύψος της σύνταξης καθοριζόταν από το ύψος των σταθερών εισφορών και την επενδυτική απόδοσή τους, στοιχείο το οποίο, κατά το ίδιο δικαστήριο, προσιδιάζει μάλλον σε συνταξιοδοτικό σύστημα το οποίο λειτουργεί βάσει «συμβάσεων συνταξιοδοτικών εισφορών», κατά την έννοια του νόμου περί συντάξεων. Τούτο ωστόσο δεν καθιστά αδύνατη, στο πλαίσιο όλων των επίμαχων στις διαφορές που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου συστημάτων, την εκ μέρους του συνόλου των μελών τους ανάληψη του κινδύνου όσον αφορά τα ελλείμματα και τα πλεονάσματα, μέσω της μείωσης των συσσωρευμένων δικαιωμάτων ή μέσω της εφαρμογής περικοπής ή, αντιθέτως, μέσω της χορήγησης προσαυξήσεων ή της αποζημίωσης για τυχόν προηγούμενες περικοπές.

26 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το γεγονός ότι ο επενδυτικός κίνδυνος βαρύνει το σύνολο των μελών αποτελεί εμπόδιο στο να θεωρηθεί ως αμοιβαίο κεφάλαιο ένα συνταξιοδοτικό ταμείο όπως τα επίμαχα στις υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιόν του και αν αρκεί προς τούτο τα μέλη του συνταξιοδοτικού ταμείου να φέρουν οποιονδήποτε επενδυτικό κίνδυνο ή αν ο κίνδυνος αυτός πρέπει να είναι σημαντικός.

27 Εξάλλου, από τις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, στις υποθέσεις C-640/22 και C-644/22, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, Fiscale Eenheid Achmea και Stichting Bedrijfstakpensioensfonds voor het levensmiddelenbedrijf (BPFL), ισχυρίζονται ότι η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας συνεπάγεται σύγκριση με ορισμένα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία εκτελούν συμβάσεις συνταξιοδοτικών εισφορών και τα οποία η φορολογική αρχή, χωρίς αυτά να είναι ΟΣΕΚΑ, μεταχειρίζεται ως αμοιβαία κεφάλαια. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι, σύμφωνα με έγγραφο του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών, Κάτω Χώρες), η φορολογική αρχή μεταχειρίζεται ως αμοιβαία κεφάλαια ορισμένα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία εκτελούν συμβάσεις συνταξιοδοτικών εισφορών.

28 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί ωστόσο αμφιβολίες ως προς την αναγκαιότητα μιας τέτοιας σύγκρισης, δεδομένου ότι τα κριτήρια που διατυπώνονται στις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144), και της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139), τα οποία επιτρέπουν να προσδιοριστεί αν ορισμένες επιχειρήσεις διενεργούν πράξεις όμοιες με αυτές των ΟΣΕΚΑ, είχαν αναπτυχθεί υπό το πρίσμα της αρχής της φορολογικής ουδετερότητας. Πέραν τούτου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν για έναν μεμονωμένο εργαζόμενο, ο οποίος δεν διαθέτει πάντοτε την επιλογή του είδους της συνταξιοδοτικής σύμβασης, υπάρχει ουσιαστική διαφορά μεταξύ των διαφόρων ειδών συνταξιοδοτικών συμβάσεων.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα στην υπόθεση C-644/22:

«1) Έχει το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ την έννοια ότι τα μέλη ενός συνταξιοδοτικού ταμείου, όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης, μπορούν να θεωρηθούν ότι φέρουν επενδυτικό κίνδυνο και συνεπάγεται τούτο ότι το εν λόγω συνταξιοδοτικό ταμείο αποτελεί "αμοιβαίο κεφάλαιο" κατά την έννοια της διάταξης αυτής; Ασκεί συναφώς επιρροή:

– το αν τα μέλη φέρουν ατομικό επενδυτικό κίνδυνο ή αρκεί να υφίστανται τα μέλη συλλογικά –και μόνον αυτά– τις συνέπειες της έκβασης των επενδύσεων,

– το πόσο υψηλός είναι ο συλλογικός και/ή ατομικός κίνδυνος,

– το κατά πόσον το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως από το χρονικό διάστημα συσσώρευσης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, το ύψος των εργασιακών αποδοχών και τον συντελεστή αναγωγής σε τρέχουσα αξία;

2) Συνεπάγεται η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας ότι, κατά την εφαρμογή του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, στην περίπτωση ταμείων που δεν είναι ΟΣΕΚΑ, πρέπει να εξετάζεται όχι μόνον αν τα εν λόγω ταμεία είναι παρεμφερή με ΟΣΕΚΑ, αλλά και αν, από την άποψη του μέσου καταναλωτή, είναι παρεμφερή με άλλα ταμεία τα οποία, μολονότι δεν είναι ΟΣΕΚΑ, θεωρούνται από το κράτος μέλος ως αμοιβαία κεφάλαια;»

30 Στις υποθέσεις C-639/22, C-642/22 και C-643/22, το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα πανομοιότυπο με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε στην υπόθεση C-644/22.

31 Στην υπόθεση C-640/22, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, από την 1η Ιανουαρίου 2018, το συνταξιοδοτικό ταμείο στο οποίο η προσφεύγουσα της κύριας δίκης στην εν λόγω υπόθεση παρέσχε υπηρεσίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων δεν πραγματοποιεί ενεργή συσσώρευση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, δεδομένου ότι αναγκάστηκε να μεταβιβάσει τα στοιχεία του ενεργητικού του λόγω του χαμηλού δείκτη στρατηγικής κάλυψης. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το στοιχείο αυτό είναι κρίσιμο στο πλαίσιο εξέτασης του κινδύνου που συνδέεται με τις επενδύσεις που πραγματοποιεί το εν λόγω συνταξιοδοτικό ταμείο, τον οποίο φέρουν τα μέλη του.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ίδια προδικαστικά ερωτήματα με αυτά της υπόθεσης C-644/22, υπό την επιφύλαξη της προσθήκης διευκρίνισης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η οποία έχει ως εξής:

«[…] Ασκεί συναφώς επιρροή:

[…]

– το ότι, από την 1η Ιανουαρίου 2018, το συνταξιοδοτικό ταμείο δεν πραγματοποιεί πλέον ενεργή συσσώρευση και ότι, λόγω του χαμηλού δείκτη στρατηγικής κάλυψης, υποχρεούται να μεταβιβάσει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του σε ασφαλιστή ή σε άλλο συνταξιοδοτικό ταμείο;

[…]»

33 Τέλος, στην υπόθεση C-641/22, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το μνημονευόμενο στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως γεγονός, ότι δηλαδή οι εργοδότες είχαν για ορισμένο χρονικό διάστημα παράσχει εγγύηση προκειμένου να διασφαλιστεί η συσσώρευση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, επηρεάζει την ύπαρξη του κινδύνου που συνδέεται με τις πραγματοποιούμενες από το συνταξιοδοτικό ταμείο επενδύσεις, τον οποίο φέρουν τα μέλη του ταμείου.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα πανομοιότυπο με εκείνο της υπόθεσης C-644/22, υπό την επιφύλαξη της προσθήκης διευκρίνισης στο εν λόγω ερώτημα, η οποία έχει ως εξής:

«[…] Ασκεί συναφώς επιρροή:

[…]

– το ότι ο εργοδότης έχει παράσχει, για την περίοδο από το 2014 έως το 2020, εγγύηση ύψους έως 250 εκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη συσσώρευση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων;»

35 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 15ης Νοεμβρίου 2022, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-639/22 έως C-644/22 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

36 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο είναι πανομοιότυπο σε όλες τις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ έχει την έννοια ότι τα μέλη συνταξιοδοτικού ταμείου, το οποίο στο πλαίσιο συστήματος ομαδικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης εκτελεί συνταξιοδοτική σύμβαση η οποία προβλέπει συνταξιοδοτικά δικαιώματα και συνταξιοδοτικές παροχές το ύψος των οποίων, παρά το γεγονός ότι καθορίζεται βάσει μιας σύνταξης αναφοράς ή με βάση τα επαγγελματικά έσοδα και των αριθμό των ετών εργασίας κάθε μέλους του, μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να μεταβάλλεται συνεπεία των αποτελεσμάτων των επενδύσεων που πραγματοποίησε το εν λόγω συνταξιοδοτικό ταμείο, μπορούν να θεωρηθούν ότι φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο. Το εν λόγω δικαστήριο ζητεί επίσης να διευκρινιστεί κατά πόσον αποτελούν κρίσιμα στοιχεία, συναφώς, η έκταση του ανειλημμένου κινδύνου, το ζήτημα κατά πόσον ο κίνδυνος αυτός είναι ατομικός ή συλλογικός, ο αριθμός των ετών συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων υπέρ του ασφαλισμένου, το γεγονός ότι η συσσώρευση συνταξιοδοτικών

δικαιωμάτων διακόπηκε σε μια ορισμένη χρονική στιγμή όσον αφορά ένα συνταξιοδοτικό ταμείο ή το γεγονός ότι ο εργοδότης είχε για ορισμένο χρονικό διάστημα παράσχει εγγύηση για το ποσό της αναμενόμενης συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

37 Κατά το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν από τον ΦΠΑ τη διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, όπως ορίζονται από τα κράτη μέλη.

38 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι ο νομοθέτης της Ένωσης ανέθεσε στα κράτη μέλη την ευθύνη να ορίσουν την έννοια των «αμοιβαίων κεφαλαίων», πρέπει να θεωρούνται ως τέτοια τα κεφάλαια που έχουν τη μορφή ΟΣΕΚΑ κατά την έννοια της οδηγίας ΟΣΕΚΑ (πρβλ. απόφαση της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας προκύπτει ότι ως ΟΣΕΚΑ νοούνται οι οργανισμοί των οποίων μοναδικός σκοπός είναι να επενδύουν τα κεφάλαια που έχουν συγκεντρώσει από το κοινό συλλογικά σε κινητές αξίες, των οποίων η λειτουργία βασίζεται στην αρχή της κατανομής των κινδύνων και των οποίων τα μερίδια, μετά από αίτηση των κομιστών, εξαγοράζονται ή εξοφλούνται, άμεσα ή έμμεσα, με στοιχεία του ενεργητικού των οργανισμών αυτών (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Συγκεκριμένα, οι ΟΣΕΚΑ είναι φορείς στους οποίους πολλά επενδυτικά κεφάλαια συνενώνονται και κατανέμονται σε μια σειρά κινητών αξιών, προς αποτελεσματική διαχείριση με σκοπό την επίτευξη βέλτιστων αποτελεσμάτων, στο συνολικό δε κεφάλαιο οι ατομικές επενδύσεις μπορούν να είναι σχετικώς μικρές. Τα αμοιβαία αυτά κεφάλαια διαχειρίζονται τις επενδύσεις τους ιδίω ονόματι και για λογαριασμό τους, ενώ κάθε επενδυτής κατέχει μερίδα στο κεφάλαιο, αλλά όχι καθεαυτούς τους επενδυτικούς τίτλους που απέκτησε το αμοιβαίο κεφάλαιο (απόφαση της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

41 Κατά πάγια νομολογία, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως αμοιβαία και τα κεφάλαια τα οποία, χωρίς να αποτελούν οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων κατά την έννοια της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, έχουν τα ίδια γνωρίσματα με αυτούς και προβαίνουν, ως εκ τούτου, στις ίδιες πράξεις ή, τουλάχιστον, έχουν παρεμφερή γνωρίσματα με αυτούς σε τέτοιον βαθμό ώστε να τελούν σε σχέση ανταγωνισμού με αυτούς (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα από τα χαρακτηριστικά που απαιτείται να υπάρχουν προκειμένου μια οντότητα να μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει γνωρίσματα παρεμφερή με αυτά ενός ΟΣΕΚΑ και, ως εκ τούτου, ότι είναι αμοιβαίο κεφάλαιο το οποίο μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ απαλλαγής από τον ΦΠΑ είναι ότι τα μέλη έχουν δικαίωμα στα κέρδη ή φέρουν τον κίνδυνο που συνδέεται με τη διαχείριση του κεφαλαίου. Με άλλα λόγια, απαιτείται να φέρουν οι ασφαλισμένοι τον επενδυτικό κίνδυνο (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ., C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 27, της 13ης Μαρτίου 2014, ATP PensionService, C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 59, και της 9ης Δεκεμβρίου 2015, Fiscale Eenheid X, C-595/13, EU:C:2015:801, σκέψεις 51 και 52).

43 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι τα μέλη συνταξιοδοτικού προγράμματος δεν φέρουν τον κίνδυνο που συνδέεται με τη διαχείριση επενδυτικού κεφαλαίου στο οποίο συγκεντρώνονται τα στοιχεία ενεργητικού του προγράμματος αυτού, εφόσον η σύνταξη που λαμβάνει ο εργαζόμενος ουδόλως εξαρτάται από την αξία των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος και από τα αποτελέσματα των επενδύσεων στις οποίες προβαίνουν οι διαχειριστές του προγράμματος, αλλά είναι προκαθορισμένη βάσει του χρόνου κατά τον οποίο ο εργαζόμενος παρείχε μισθωτή εργασία προς τον συγκεκριμένο εργοδότη και βάσει των αποδοχών, σε αντίθεση με την απόδοση την οποία δύνανται να προσδοκούν τα πρόσωπα τα οποία αποκτούν μερίδια οργανισμού συλλογικών επενδύσεων, η οποία εξαρτάται από τα αποτελέσματα των επενδύσεων στις οποίες προβαίνουν οι διαχειριστές του κεφαλαίου κατά το χρονικό διάστημα κατοχής των μεριδίων αυτών (απόφαση της 7ης Μαρτίου 2013, Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ., C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 27).

44 Συνεπώς, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι μέλος συνταξιοδοτικού ταμείου φέρει τον απαιτούμενο επενδυτικό κίνδυνο, η σύνταξη του μέλους αυτού θα πρέπει να εξαρτάται από τις επενδύσεις που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο, τούτο δε σε βαθμό ανάλογο προς εκείνον κατά τον οποίο τα κέρδη του κομιστή μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων εξαρτώνται από τις επενδύσεις που πραγματοποιεί ο οργανισμός αυτός.

45 Επομένως, προκειμένου ένα συνταξιοδοτικό ταμείο να μπορεί να θεωρηθεί ως αμοιβαίο κεφάλαιο δυνάμενο να τύχει της απαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ, πρέπει ο κίνδυνος τον οποίο φέρουν τα μέλη του, λόγω των επενδύσεων που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο, να είναι παρεμφερής με εκείνον που φέρουν οι κομιστές μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που επένδυσαν σε αυτόν.

46 Δεδομένου ότι ένας τέτοιος κίνδυνος πρέπει να αντικατοπτρίζεται στο ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών, προκειμένου να προσδιοριστεί αν τα μέλη ενός συνταξιοδοτικού ταμείου φέρουν κίνδυνο παρεμφερή με εκείνον των κομιστών μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων, πρέπει να αποδεικνύεται ότι τα αποτελέσματα των επενδύσεων που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο επηρεάζουν σημαντικά το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών.

47 Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η απόδοση που μπορούν να αναμένουν οι κομιστές μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων εξαρτάται ουσιαστικά από τα αποτελέσματα των επενδύσεων που πραγματοποιεί ο εν λόγω οργανισμός κατά τη χρονική περίοδο διακράτησης των μεριδίων, όπερ επηρεάζει άμεσα την αξία τους, η εφαρμογή της απαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας ΦΠΑ σε ένα συνταξιοδοτικό ταμείο προϋποθέτει ότι το ύψος των οφειλόμενων βάσει της συνταξιοδοτικής σύμβασης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και συνταξιοδοτικών παροχών δεν είναι εγγυημένο αλλά εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από την απόδοση –είτε αυτή είναι θετική είτε αρνητική– των επενδύσεων που πραγματοποιεί το εν λόγω ταμείο.

48 Προκειμένου να αποδειχθεί ότι ο επενδυτικός κίνδυνος που φέρουν τα μέλη ενός συνταξιοδοτικού ταμείου είναι παρεμφερής με εκείνον που φέρουν οι κομιστές μεριδίων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών δεν μπορεί να είναι σε μεγάλο βαθμό προκαθορισμένο βάσει του χρόνου κατά τον οποίο ο εργαζόμενος παρείχε μισθωτή εργασία προς τον συγκεκριμένο εργοδότη και βάσει των αποδοχών του κάθε ασφαλισμένου. Συναφώς, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει, όπως

παρατήρησε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεών της, εάν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιεί το οικείο συνταξιοδοτικό ταμείο.

49 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο των επίμαχων στις υποθέσεις των κύριων δικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές υπολογίζονται, κατ' αρχήν, βάσει μιας σύνταξης αναφοράς ή με βάση τα επαγγελματικά έσοδα και τον αριθμό των ετών εργασίας κάθε ασφαλισμένου, ότι το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και παροχών δεν εξαρτάται άμεσα από την απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο, αλλά δεν είναι και εγγυημένο. Με τη χρήση του δείκτη στρατηγικής κάλυψης μπορεί να προσδιοριστεί αν –και σε ποια έκταση– μπορούν να χορηγηθούν προσαυξήσεις στα μέλη ή αν, αντιθέτως, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές πρέπει να μειωθούν. Ως εκ τούτου, κατά το αιτούν δικαστήριο, η απόδοση των επενδύσεων αντικατοπτρίζεται στο ύψος των συντάξεων. Εξάλλου, ο κίνδυνος δημιουργίας ελλείμματος και η πιθανότητα δημιουργίας πλεονάσματος κατανέμονται στο σύνολο των μελών.

50 Από τα ανωτέρω στοιχεία φαίνεται να προκύπτει ότι το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων ή των συνταξιοδοτικών παροχών προκαθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο παρέχεται μισθωτή εργασία προς τον συγκεκριμένο εργοδότη και από τις αποδοχές κάθε ασφαλισμένου. Εξάλλου, η μεταβολή του ποσού αυτού εξαρτάται από τον δείκτη στρατηγικής κάλυψης, ο οποίος καθορίζεται ιδίως σε συνάρτηση με την τρέχουσα αξία των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων. Επομένως, παρά το γεγονός ότι το εν λόγω ποσό είναι δυνατόν να μειωθεί ή να αυξηθεί και παρά το ότι η χορήγηση προσαυξήσεων χρηματοδοτείται σε ορισμένες περιπτώσεις εξολοκλήρου από τα επενδυτικά κέρδη του συνταξιοδοτικού ταμείου, το ύψος του εν λόγω ποσού εξαρτάται προφανώς από πολλούς παράγοντες, ο κυριότερος εκ των οποίων δεν φαίνεται να είναι η απόδοση των επενδύσεων που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο, στοιχείο το οποίο ωστόσο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των οικείων συνταξιοδοτικών συμβάσεων.

51 Εξάλλου, προκειμένου να προσδιοριστεί αν τα μέλη των επίμαχων στις κύριες δίκες ασφαλιστικών ταμείων φέρουν επενδυτικό κίνδυνο παρεμφερή με εκείνον που φέρουν οι κομιστές μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων, δεν αρκεί η διαπίστωση ότι τον κίνδυνο που συνδέεται με τις πραγματοποιούμενες από ένα τέτοιο συνταξιοδοτικό ταμείο επενδύσεις φέρουν ατομικά ή συλλογικά οι εν λόγω ασφαλισμένοι, και όχι άλλα πρόσωπα ή οντότητες. Συγκεκριμένα, εάν οι επενδύσεις αυτές επηρεάζουν σε ασήμαντο βαθμό το ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών, ο κίνδυνος που φέρουν τα μέλη του ταμείου δεν είναι παρεμφερής με εκείνον που φέρουν οι κομιστές των μεριδίων οργανισμού συλλογικών επενδύσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που επένδυσαν σε αυτόν.

52 Αντιθέτως, όταν ο κίνδυνος των επενδύσεων που πραγματοποιεί ένα συνταξιοδοτικό ταμείο επηρεάζει σημαντικά το ύψος των οφειλόμενων στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής σύμβασης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και συνταξιοδοτικών παροχών, δεν έχει μεγάλη σημασία ούτε αν ο κίνδυνος κατανέμεται σε όλα τα μέλη του ταμείου ούτε αν, λόγω του γεγονότος αυτού, οι επιπτώσεις του κινδύνου δεν είναι σημαντικές. Τούτο προκύπτει συγκεκριμένα από τη συγκέντρωση των κοινών κεφαλαίων και δεν εμποδίζει τη μεμονωμένη μετάδοση του κινδύνου στα δικαιώματα όλων των ασφαλισμένων του ίδιου ταμείου.

53 Ομοίως, δεν έχει σημασία ο αριθμός των ετών συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων υπέρ του ασφαλισμένου ή το γεγονός ότι η περίοδος συσσώρευσής τους διακόπηκε σε μια ορισμένη χρονική στιγμή όσον αφορά ένα συνταξιοδοτικό ταμείο, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της υπόθεσης C-640/22. Πράγματι, όπως παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 46 των προτάσεών της, σημασία έχει μόνον ο τρόπος με τον οποίο έχουν σχεδιαστεί τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και οι συνταξιοδοτικές παροχές στη συνταξιοδοτική σύμβαση του ασφαλισμένου και ο βαθμός στον οποίο τα δικαιώματα και οι παροχές εξαρτώνται από τα αποτελέσματα των επενδύσεων που πραγματοποιεί το συνταξιοδοτικό ταμείο. Το γεγονός ότι το συνταξιοδοτικό ταμείο έπαυσε να υπάρχει ή το γεγονός ότι λόγω της χρηματοοικονομικής κατάστασής του υποχρεώθηκε να μεταβιβάσει το ενεργητικό του σε άλλη οντότητα δεν επηρεάζει την ύπαρξη του επενδυτικού κινδύνου που φέρουν τα μέλη του, εκτός εάν η μεταβίβαση αυτή συνεπάγεται τη μεταβίβαση του κινδύνου σε τρίτη οντότητα.

54 Το ίδιο μπορεί να συμβεί και στην περίπτωση πτώχευσης συνταξιοδοτικού ταμείου, γεγονός το οποίο συνιστά συλλογικό κίνδυνο ο οποίος διαφοροποιείται από την πιθανότητα να επέλθουν μεταβολές στο ύψος των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και των συνταξιοδοτικών παροχών. Στην περίπτωση αυτή, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διακριβώσει αν υφίσταται υπέρ του οικείου συνταξιοδοτικού ταμείου κρατική εγγύηση ή σύστημα αντασφάλισης, ώστε να αποδειχθεί αν τα μέλη του φέρουν επίσης τον κίνδυνο που συνεπάγεται η πτώχευση του ταμείου.

55 Εξάλλου, το γεγονός ότι ο εργοδότης έχει παράσχει για ορισμένο χρονικό διάστημα εγγύηση για τη διασφάλιση του ποσού της αναμενόμενης συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων μπορεί να επηρεάσει τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα και τις συνταξιοδοτικές παροχές, καθόσον, στην περίπτωση αυτή, οι καταβαλλόμενες εισφορές μπορούν να δημιουργήσουν ένα ποσό εγγυημένης σύνταξης, ανεξαρτήτως των αποτελεσμάτων των επενδύσεων του οικείου συνταξιοδοτικού ταμείου, στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ύπαρξης του κινδύνου που απαιτείται προκειμένου να μπορεί να θεωρηθεί ότι το ταμείο εμφανίζει γνωρίσματα παρεμφερή με εκείνα ενός ΟΣΕΚΑ. Ωστόσο, εκτός και αν πρόκειται για καθολική εγγύηση, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εξακριβώσει σε ποιον βαθμό η απόδοση των επενδύσεων επηρεάζει το συνολικό ποσό των εν λόγω συντάξεων.

56 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ έχει την έννοια ότι τα μέλη συνταξιοδοτικού ταμείου, το οποίο στο πλαίσιο συστήματος ομαδικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης εκτελεί συνταξιοδοτική σύμβαση η οποία προβλέπει συνταξιοδοτικά δικαιώματα και συνταξιοδοτικές παροχές το ύψος των οποίων, παρά το γεγονός ότι καθορίζεται βάσει μιας σύνταξης αναφοράς ή με βάση τα επαγγελματικά έσοδα και τον αριθμό των ετών εργασίας κάθε μέλους του, μπορεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις να μεταβάλλεται, ως συνέπεια των αποτελεσμάτων των επενδύσεων του συνταξιοδοτικού ταμείου, μπορούν να θεωρηθούν ότι φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο μόνον όταν το εν λόγω ποσό εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από το επενδυτικό αποτέλεσμα. Δεν αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για τους σκοπούς της εκτίμησης αυτής ούτε ο αριθμός των ετών συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων υπέρ του ασφαλισμένου ούτε το γεγονός ότι η συσσώρευση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων διακόπηκε σε μια ορισμένη χρονική στιγμή όσον αφορά ένα συνταξιοδοτικό ταμείο. Το ζήτημα της ατομικής ή συλλογικής ανάληψης του κινδύνου, ιδίως σε περίπτωση πτώχευσης, ή το γεγονός ότι ο εργοδότης έχει για ορισμένο χρονικό διάστημα παράσχει εγγύηση για το ποσό της αναμενόμενης συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες οι οποίοι όμως, αυτοί καθεαυτούς, δεν είναι καθοριστικής σημασίας.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-640/22 και C-644/22

57 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-640/22 και C-644/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, σε συνδυασμό με την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας, έχει την έννοια ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί αν συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο δεν είναι ΟΣΕΚΑ μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτήν απαλλαγής, δεν απαιτείται μόνον να διενεργηθεί σύγκριση με έναν τέτοιον οργανισμό, αλλά και να εκτιμηθεί επίσης κατά πόσον, λαμβανομένης υπόψη της νομικής και χρηματοοικονομικής κατάστασης του ασφαλισμένου σε σχέση με το συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό ταμείο, το εν λόγω ταμείο είναι παρεμφερές με άλλα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία, χωρίς να είναι ΟΣΕΚΑ, θεωρούνται από το οικείο κράτος μέλος ως αμοιβαία κεφάλαια, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.

58 Από τις σκέψεις 38 και 41 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, στο πλαίσιο εφαρμογής της ως άνω απαλλαγής, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να μεταχειρίζονται τα ταμεία που αποτελούν ΟΣΕΚΑ κατά την έννοια της οδηγίας ΟΣΕΚΑ ως αμοιβαία κεφάλαια και ότι ως αμοιβαία κεφάλαια θεωρούνται επίσης τα ταμεία που, χωρίς να αποτελούν οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, πραγματοποιούν τις ίδιες πράξεις ή, τουλάχιστον, έχουν παρεμφερή γνωρίσματα με τους εν λόγω οργανισμούς σε τέτοιον βαθμό, ώστε να βρίσκονται σε σχέση ανταγωνισμού με αυτούς.

59 Συγκεκριμένα, καίτοι η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ πρέπει να ερμηνεύεται στενά, η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας καθώς και ο σκοπός της διευκόλυνσης των επενδυτών να επενδύσουν σε τίτλους μέσω οργανισμών επενδύσεων απαιτούν να καθίσταται η εν λόγω διάταξη πλήρως αποτελεσματική (πρβλ. απόφαση της 17ης Ιουνίου 2021, K και DBKAG, C-58/20 και C-59/20, EU:C:2021:491, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

60 Ειδικότερα, η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας δεν επιτρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως από απόψεως ΦΠΑ παρόμοια αγαθά ή υπηρεσίες που τελούν σε σχέση ανταγωνισμού μεταξύ τους (πρβλ. απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2022, Finanzamt A, C-515/20, EU:C:2022:73, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, σύμφωνα με έγγραφο του Υφυπουργού Οικονομικών, η φορολογική αρχή οφείλει να μεταχειρίζεται ως αμοιβαία κεφάλαια, κατά την έννοια του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, ορισμένα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία εκτελούν συμβάσεις συνταξιοδοτικών εισφορών.

62 Στο ανωτέρω μνημονευόμενο έγγραφο, ο Υφυπουργός Οικονομικών έκρινε ότι ένα σύστημα ατομικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα συνιστά αμοιβαίο κεφάλαιο για τον λόγο ότι, κατ' ουσίαν, στο πλαίσιο ενός τέτοιου συστήματος οι ασφαλισμένοι είναι αυτοί που φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο. Εξάλλου, ορισμένα συστήματα ομαδικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως αμοιβαία κεφάλαια όταν η συσσώρευση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων γίνεται κατά τρόπο παρεμφερή με εκείνον κατά τον οποίο γίνεται η συσσώρευση τέτοιων δικαιωμάτων στο πλαίσιο συστημάτων ατομικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης ανταποδοτικού χαρακτήρα.

63 Στο πλαίσιο αυτό, το μέλος συνταξιοδοτικού ταμείου πρέπει να θεωρείται ως ο μέσος καταναλωτής στον οποίο αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο. Επομένως, στο δικαστήριο αυτό εναπόκειται εν προκειμένω να διενεργήσει συγκεκριμένη εξέταση προκειμένου να προσδιορίσει

αν, λαμβανομένης υπόψη της νομικής και χρηματοοικονομικής κατάστασης του ασφαλισμένου σε σχέση με το συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό ταμείο, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αποκτήθηκαν βάσει συμβάσεων οι οποίες εκτελέστηκαν από το συνταξιοδοτικό ταμείο, όπως είναι οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών συνταξιοδοτικές συμβάσεις οι οποίες, κατά την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, είναι «συμβάσεις συνταξιοδοτικών παροχών», είναι παρεμφερή με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αποκτήθηκαν βάσει σύμβασης «συνταξιοδοτικών εισφορών» η οποία εκτελείται από συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο χαρακτηρίστηκε από κράτος μέλος ως αμοιβαίο κεφάλαιο, κατά την έννοια του άρθρου 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, γνώρισμα του οποίου είναι ιδίως το γεγονός ότι τα μέλη του φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο.

64 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-640/22 και C-644/22 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας ΦΠΑ, σε συνδυασμό με την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας, έχει την έννοια ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί αν συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο δεν είναι ΟΣΕΚΑ μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή απαλλαγής, δεν απαιτείται μόνον να διενεργηθεί σύγκριση με έναν τέτοιο οργανισμό, αλλά και να εκτιμηθεί επίσης κατά πόσον, λαμβανομένης υπόψη της νομικής και χρηματοοικονομικής κατάστασης του ασφαλισμένου σε σχέση με το συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό ταμείο, το εν λόγω ταμείο είναι παρεμφερές με άλλα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία, χωρίς να είναι ΟΣΕΚΑ, θεωρούνται από το οικείο κράτος μέλος ως αμοιβαία κεφάλαια, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.

Επί των δικαστικών εξόδων

65 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας,

έχει την έννοια ότι:

τα μέλη συνταξιοδοτικού ταμείου, το οποίο στο πλαίσιο συστήματος ομαδικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης εκτελεί συνταξιοδοτική σύμβαση η οποία προβλέπει συνταξιοδοτικά δικαιώματα και συνταξιοδοτικές παροχές το ύψος των οποίων, παρά το γεγονός ότι καθορίζεται βάσει μιας σύνταξης αναφοράς ή με βάση τα επαγγελματικά έσοδα και τον αριθμό των ετών εργασίας κάθε μέλους του, μπορεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις να μεταβάλλεται, ως συνέπεια των αποτελεσμάτων των επενδύσεων του συνταξιοδοτικού ταμείου, μπορούν να θεωρηθούν ότι φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο μόνον όταν το εν λόγω ποσό εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από το επενδυτικό αποτέλεσμα. Δεν αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για τους σκοπούς της εκτίμησης αυτής ούτε ο αριθμός των ετών συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων υπέρ του ασφαλισμένου ούτε το γεγονός ότι η συσσώρευση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων διακόπηκε σε μια ορισμένη χρονική στιγμή όσον αφορά ένα συνταξιοδοτικό ταμείο. Το ζήτημα της ατομικής ή συλλογικής ανάληψης του κινδύνου,

ιδίως σε περίπτωση πτώχευσης, ή το γεγονός ότι ο εργοδότης έχει για ορισμένο χρονικό διάστημα παράσχει εγγύηση για το ποσό της αναμενόμενης συσσώρευσης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων αποτελούν κρίσιμους παράγοντες οι οποίοι όμως, αυτοί καθεαυτούς, δεν είναι καθοριστικής σημασίας.

2) **Το άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, της οδηγίας 2006/112, σε συνδυασμό με την αρχή της φορολογικής ουδετερότητας,**

έχει την έννοια ότι:

προκειμένου να προσδιοριστεί αν συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο δεν είναι οργανισμός συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτήν απαλλαγής, δεν απαιτείται μόνο να διενεργηθεί σύγκριση με έναν τέτοιο οργανισμό, αλλά και να εκτιμηθεί επίσης κατά πόσον, λαμβανομένης υπόψη της νομικής και χρηματοοικονομικής κατάστασης του ασφαλισμένου σε σχέση με το συγκεκριμένο συνταξιοδοτικό ταμείο, το εν λόγω ταμείο είναι παρεμφερές με άλλα συνταξιοδοτικά ταμεία τα οποία, χωρίς να είναι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, θεωρούνται από το οικείο κράτος μέλος ως αμοιβαία κεφάλαια, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.

(υπογραφές)